

P9_TA(2023)0482

Mladí výzkumní pracovníci**Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. prosince 2023 o mladých výzkumných pracovnících (2023/2884(RSP))**

(C/2024/4183)

Evropský parlament,

- s ohledem na sdělení Komise ze dne 1. července 2020 nazvané „Evropská agenda dovedností pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost“ (COM(2020)0274),
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 30. září 2020 nazvané „Nový EVP pro výzkum a inovace“ (COM(2020)0628),
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 18. května 2021 nazvané „Globální přístup k výzkumu a inovacím Evropská strategie mezinárodní spolupráce v měnícím se světě“ (COM(2021)0252),
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 18. ledna 2022 o Evropské strategii pro univerzity (COM(2022)0016),
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 27. dubna 2022 nazvané „Přilákání kvalifikovaných a talentovaných pracovníků do EU“ (COM(2022)0657),
- s ohledem na sdělení Komise ze dne 17. ledna 2023 nazvané „Využívání talentů v evropských regionech“ (COM(2023)0032),
- s ohledem na doporučení Komise ze dne 11. března 2005 o Evropské chartě pro výzkumné pracovníky a o Kodexu chování pro přijímání výzkumných pracovníků ⁽¹⁾,
- s ohledem na návrh doporučení Rady o evropském rámci pro přilákání a udržení výzkumných, inovačních a podnikatelských talentů v Evropě (COM(2023)0436), který předložila Komise a který zavádí nový evropský rámec pro kariéru ve výzkumu,
- s ohledem na závěry Rady ze dne 1. prosince 2020 o novém Evropském výzkumném prostoru,
- s ohledem na politický program Evropského výzkumného prostoru na období 2022–2024,
- s ohledem na závěry Rady ze dne 28. května 2021 nazvané „Prohloubení Evropského výzkumného prostoru: nabídnout výzkumným pracovníkům atraktivní a udržitelné profesní dráhy a pracovní podmínky a zajistit, aby se mobilita v oblasti výzkumu stala realitou“,
- s ohledem na doporučení Rady (EU) 2021/2122 ze dne 26. listopadu 2021 o Paktu pro výzkum a inovace v Evropě ⁽²⁾,
- s ohledem na aktualizované doporučení UNESCO ze dne 13. listopadu 2017 o vědě a vědeckých pracovnících,
- s ohledem na své usnesení ze dne 12. března 2009 k lepší kariéře a větší mobilitě: evropské partnerství výzkumných pracovníků ⁽³⁾,
- s ohledem na své usnesení ze dne 8. července 2021 o novém EVP pro výzkum a inovace ⁽⁴⁾,
- s ohledem na své usnesení ze dne 11. listopadu 2021 o Evropském prostoru vzdělávání: sdílený holistický přístup ⁽⁵⁾,

⁽¹⁾ Úř. věst. L 75, 22.3.2005, s. 67.⁽²⁾ Úř. věst. L 431, 2.12.2021, s. 1.⁽³⁾ Úř. věst. C 87 E, 1.4.2010, s. 116.⁽⁴⁾ Úř. věst. C 99, 1.3.2022, s. 167.⁽⁵⁾ Úř. věst. C 205, 20.5.2022, s. 17.

- s ohledem na své usnesení ze dne 14. června 2023 o kvalitních stážích v Unii ⁽⁶⁾,
 - s ohledem na otázku položenou Komisi ohledně mladých výzkumných pracovníků (O-000052/2023 – B9-0034/2023),
 - s ohledem na čl. 136 odst. 5 a čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,
 - s ohledem na návrh usnesení Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku,
- A. vzhledem k tomu, že článek 179 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „Smlouva o fungování EU“) podporuje volný pohyb výzkumných pracovníků v rámci EU v rámci posilování její vědecké a technologické základny;
- B. vzhledem k tomu, že článek 181 Smlouvy o fungování EU ukládá EU a jejím členským státům povinnost koordinovat své činnosti v oblasti výzkumu a technologického rozvoje, aby se zajistil vzájemný soulad vnitrostátních politik a politiky EU, přičemž Komise může přijmout jakoukoli vhodnou iniciativu, která tuto koordinaci podporuje a prosazuje;
- C. vzhledem k tomu, že článek 182 Smlouvy o fungování EU zavádí víceletý rámcový program pro výzkum a inovace, který má být doplněn opatřeními nezbytnými k vytvoření Evropského výzkumného prostoru (EVP), včetně akcí na podporu odborné přípravy a mobility výzkumných pracovníků;
- D. vzhledem k tomu, že dokončení Evropského výzkumného prostoru umožní volný pohyb výzkumných pracovníků, vědeckých poznatků a technologií, což je dlouhodobou prioritou Evropské unie;
- E. vzhledem k tomu, že v závěrech Rady ze dne 28. května 2021 se konstatuje rostoucí tendence nejistoty zaměstnání v akademické sféře, zejména v oblasti společenských a humanitních věd, což má za následek odchod nadaných lidí a nižší jistotu zaměstnání a obzvláště negativní dopad na mladé výzkumné pracovníky; vzhledem k tomu, že přilákání a udržení talentů v Evropě vyžaduje větší interoperabilitu a porovnatelnost kariér ve výzkumu, čehož lze dosáhnout vytvořením evropského rámce pro výzkumné pracovníky a lepší meziodvětvovou mobilitou mezi podniky a akademickou sférou; vzhledem k tomu, že aliance Evropských univerzit by mohly být využity k prověření postupů společného nábory nových pracovníků a k poskytnutí osvědčených postupů v oblasti odborné přípravy a profesního rozvoje;
- F. vzhledem k tomu, že Komise ve svém sdělení o novém EVP pro výzkum a inovace uvádí řadu problémů, které brzdí kariéru mladých výzkumných pracovníků, včetně nejistoty zaměstnání; vzhledem k tomu, že panuje značná nerovnováha mezi rostoucím počtem absolventů doktorandského studia a malým počtem pracovních míst s výhledem definitivy ve veřejných systémech vědy, což představuje překážku pro udržení talentů;
- G. vzhledem k tomu, že Komise ve svém sdělení o Evropské agendě dovedností pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost zdůrazňuje, že výzkumní pracovníci jsou v popředí vědy a inovací a že potřebují specifické soubory dovedností, aby mohli vést úspěšnou kariéru v akademické sféře i mimo ni;
- H. vzhledem k tomu, že Komise ve svém sdělení nazvaném Využívání talentů v evropských regionech upozorňuje na past rozvoje talentů v regionech EU, které se potýkají s demografickým poklesem, stagnujícím podílem obyvatelstva v terciárním vzdělávání a odchodem výrazného počtu mladých lidí z těchto regionů;
- I. vzhledem k tomu, že Komise ve svém sdělení nazvaném Přilákání kvalifikovaných a talentovaných pracovníků do EU uznává, že je důležité a nezbytné, aby se EU stala atraktivnější pro talentované lidi z celého světa, včetně mladých výzkumných pracovníků, kteří využívají mobilitu;
- J. vzhledem k tomu, že Komise ve svém sdělení nazvaném Globální přístup k výzkumu a inovacím – Evropská strategie mezinárodní spolupráce v měnícím se světě klade důraz na význam vědecké diplomacie a zdůrazňuje, že EU by měla podporovat své výzkumné pracovníky a inovátory, aby přispívali ke globálním inovačním ekosystémům a využívali jejich výhod, a tvrdí, že EU by měla dále podporovat spolupráci v oblasti rozvoje lidského kapitálu zejména formou programů odborné přípravy a mobility výzkumných pracovníků, především akcemi „Marie Curie-Sklodowska“;

⁽⁶⁾ Přijaté texty, P9_TA(2023)0239.

- K. vzhledem k tomu, že se obecně předpokládá, že mladí výzkumní pracovníci již mají v prvních letech postdoktorandského výzkumu doktorský titul nebo rovnocennou kvalifikaci, měla by být jakákoli definice mladých výzkumných pracovníků založena spíše na míře zkušeností v oblasti výzkumu než na věku; vzhledem k tomu, že stanovení definice mladých výzkumných pracovníků na základě jejich věku by mohlo představovat porušení zásady nediskriminace a neodráželo by různé životní cesty, které mohou vést k volbě kariéry ve výzkumu; vzhledem k tomu, že by také nezohledňovalo některá nezbytná přerušení kariéry mladých výzkumných pracovníků, jako je mateřská, otcovská nebo rodičovská dovolená, vojenská služba, práce mimo výzkum a dlouhá období nemoci;
- L. vzhledem k tomu, že druh dostupného financování často určuje rovnováhu mezi smlouvami na dobu určitou a dobu neurčitou, zejména na vnitrostátní úrovni; vzhledem k tomu, že tvoří-li převážnou většinu finančních prostředků, které univerzity mohou získat, financování krátkodobých projektů, pak lze prodloužit především pouze smlouvy vztahující se ke krátkodobým projektům, protože univerzity budou jen s obtížemi přijímat dlouhodobé finanční závazky, aniž by měly zajištěné dlouhodobé financování, o které by se mohly opírat;
- M. vzhledem k tomu, že krize způsobená onemocněním COVID-19 měla nepříznivý dopad na mnoho mladých výzkumných pracovníků, kteří se potýkali s horšími pracovními podmínkami, problémy s financováním a omezeným přístupem k laboratorům a dalším nezbytným zařízením; vzhledem k tomu, že tak měli méně příležitostí dokončit své projekty, připravit své publikace a získat kvalifikaci potřebnou pro kariérní postup;
- N. vzhledem k tomu, že v Evropské unii zaujímají ženy pouze 24 % vedoucích funkcí v sektoru vysokoškolského vzdělávání a jsou stále nedostatečně zastoupeny mezi doktorandy v některých oborech přírodních věd, technologií, inženýrství a matematiky (STEM), včetně informačních a komunikačních technologií (ICT) a inženýrství; vzhledem k tomu, že jen málo členských států začlenilo ustanovení o genderové rovnosti do svých systémů výzkumu a inovací a že pokrok v začleňování genderového hlediska do vnitrostátních výzkumných programů je pomalý;
- O. vzhledem k tomu, že EU nadále zaujímá celosvětově vedoucí postavení v celkovém počtu výzkumných pracovníků, podíl Evropy činí 23,5 % (oproti 21,1 % v Číně a 16,2 % v USA), přičemž Evropa nezaznamenala výrazný nárůst počtu stálých akademických funkcí; vzhledem k tomu, že jen malé procento absolventů doktorandského studia získá stálé místo v akademické sféře nebo ve veřejném výzkumu, což mladé výzkumné pracovníky nutí rozvíjet přenositelné dovednosti a získat příslušnou odbornou přípravu, která je nezbytná pro úspěšnou kariéru mimo akademickou obec;
- P. vzhledem k tomu, že vysoká inflace cen zboží a služeb spolu s rostoucími nájemnými a hypotečními úrokovými sazbami přispívají ke krizi životních nákladů, která má značný dopad na mladé výzkumné pracovníky, zejména na pracovníky s nízkými platy, kteří mají nejisté pracovní podmínky; vzhledem k tomu, že mladí výzkumní pracovníci musí vykonávat značný objem neplacené práce, aby se mohli profesně rozvíjet, což omezuje jejich možnosti získat dodatečnou odměnu;
- Q. vzhledem k tomu, že v usnesení ze dne 12. března 2009 nazvané Lepší kariéra a větší mobilita: evropské partnerství pro výzkumné pracovníky pojmenoval řadu klíčových problémů, s nimiž se mladí výzkumní pracovníci potýkají i v současnosti, což ukazuje, že v průběhu času došlo k omezenému pokroku;
- R. vzhledem k tomu, že ve svém usnesení ze dne 8. července 2021 o novém EVP pro výzkum a inovace předložil řadu doporučení ke zlepšení podmínek kariérního růstu a zvýšení účasti ve výzkumných a inovačních programech EU, zejména pro mladé výzkumné pracovníky a ženy v oborech STEM;
- S. vzhledem k tomu, že ve svém usnesení ze dne 11. listopadu 2021 o Evropském prostoru vzdělávání zdůraznil, že je důležité zajistit pro mladé výzkumné pracovníky v celé Evropě větší počet příležitostí k výzkumu a odborné přípravě, jakož i vzájemné uznávání diplomů a kvalifikací, které mohou usnadnit profesní mobilitu;
- T. vzhledem k tomu, že dosud nebylo dosaženo cíle výdajů na výzkum a vývoj ve výši 3 % hrubého domácího produktu (HDP) Unie, a to především kvůli nedostatku soukromých investic do výzkumu a vývoje, což vede k setrvalé nedostatečnému investování do vědy, výzkumu a inovací a ohrožuje schopnost výzkumných organizací nabízet vynikající profesní vyhlídky;
- U. vzhledem k tomu, že pojem mladí výzkumní pracovníci se nevztahuje k věku výzkumných pracovníků, ale spíše k fázi jejich kariéry, což za současných okolností znamená, že mnoho z dotčených výzkumných pracovníků již nelze považovat za mladé;

Podmínky kariérního růstu a možnosti navazování kontaktů

1. vítá návrhy Komise z července 2023, které mají zvýšit atraktivitu kariér ve výzkumu v°EU a rozšířit možnosti mobility; připomíná, že zlepšení profesních drah ve výzkumu, zejména pro mladé výzkumné pracovníky, je hlavní prioritou politického programu Evropského výzkumného prostoru na období 2022–2024 a mohlo by přispět k tomu, aby si EU udržela své celosvětově vedoucí postavení v oblasti výzkumu a inovací a nových technologií;
2. vítá návrh doporučení Rady o vytvoření nového evropského rámce pro kariéru ve výzkumu, včetně nové Charty pro výzkumné pracovníky a evropského rámce kompetencí pro výzkumné pracovníky (ResearchComp), který Komise předložila na podporu meziodvětvové mobility a jež zahrnuje talentovou platformu EVP a středisko pro sledování profesních drah ve výzkumu a inovacích; zdůrazňuje, že z nedávného výzkumu vyplynulo, že kvalita údajů o profesních drahách ve výzkumu v°Evropě je nedostatečná, aby bylo možné vypracovat účinné politiky; naléhavě vyzývá Komisi, aby byla ambicióznější, pokud jde o shromažďování údajů, a to jak z hlediska kvality, tak rychlosti;
3. konstatuje, že počet výzkumných pracovníků v Evropě v posledním desetiletí sice výrazně vzrostl, avšak kvalita pozic se snížila; vyjadřuje obavy, že nedostatek stálých pracovních míst, tendence ke smlouvám na dobu určitou a nejistým smlouvám, zastaralý právní rámec a rámec pro zaměstnanost a nedostatečná institucionální podpora kariéry začínajících výzkumných pracovníků jim může bránit v plánování své budoucnosti a může mnohé z nich přimět k odchodu z Evropy do třetích zemí, které nabízejí atraktivnější a stabilnější podmínky pro mezinárodní talenty; domnívá se, že takový odliv mozků představuje pro EU velké riziko, pokud jde o splnění cíle zůstat světovou velmocí v oblasti výzkumu a inovací, zejména v některých nejpokročilejších čistých, hlubokých a digitálních technologiích; připomíná, že taková ztráta talentů je také plýtváním veřejnými prostředky, které byly investovány ve všech fázích rozvoje mladých výzkumných pracovníků;
4. domnívá se, že politiky EU zaměřené proti odlivu mladých výzkumných pracovníků by měly být ucelenější tím, že uznají prokázanou hodnotu mobility a že zváží možnosti, jak udržet a přilákat talenty v členských státech a regionech, které se nejvíce potýkají s odlivem výzkumných pracovníků, a že současně daným členským státům uloží, aby vyvíjely mnohem větší úsilí na podporu kariéry svých mladých výzkumných pracovníků;
5. vyjadřuje politování nad tím, že některé členské státy využívají financování výzkumu ze strany EU ke kompenzaci snížení vnitrostátního financování v důsledku širších fiskálních omezení, a nikoli jako prostředek k rozvoji další a vyšší úrovně excelence svých akademických systémů;
6. uznává, že mnoha stejným problémům a obavám, s nimiž se potýkají mladí postdoktorandští výzkumní pracovníci, čelí také studenti doktorandského studia, mimo jiné izolaci, nejistým smlouvám a finanční nejistotě, jakož i značným problémům v°oblasti mobility a kariérního postupu; domnívá se, že ucelený rámec pro řešení problémů mladých výzkumných pracovníků by měl zahrnovat opatření na podporu doktorandských i postdoktorandských výzkumných pracovníků; lituje, že příliš mnoho doktorandských výzkumných pracovníků pracuje na základě grantů, jež poskytují jen omezené sociální zabezpečení, přestože náplň jejich práce vyžaduje vysokou kvalifikaci; zdůrazňuje, že mobilita je sice přínosná pro profesní rozvoj akademických pracovníků a přispívá ke kvalitě vědy v celosvětovém měřítku, ale zároveň může pro výzkumné pracovníky představovat značnou výzvu v jejich soukromém životě;
7. vybízí univerzity a výzkumné ústavy v Evropě, aby nabízely atraktivnější doktorandská a postdoktorandská místa, a zejména aby zvážily navýšení platových úrovní, jsou-li v současné době příliš nízké k tomu, aby výzkumným pracovníkům zajistily odpovídající rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem a zachovaly přijatelnou životní úroveň, zejména v kontextu vysoké inflace a rostoucího nájemného; konstatuje, že mladí výzkumní pracovníci v Evropě by měli mít možnost důstojně žít ze svého platu, aby se zajistilo, že budeme podporovat svobodně zvolený výzkum nejvyšší kvality; je hluboce znepokojen náznaky, že některé agentury pro financování výzkumu mohou očekávat, že výzkumné organizace budou v pracovních plánech věnovat méně než ekvivalent zaměstnanosti na plnou pracovní dobu na celý projektový měsíc, což by mohlo vést k tomu, že doktorandští výzkumní pracovníci budou ve skutečnosti pobírat příjem nižší, než je minimální mzda;
8. uznává, že je třeba posílit vytváření sítí kontaktů mezi sdruženími výzkumných pracovníků a univerzitami v celé EU, aby bylo možné lépe prosazovat společné zájmy mladých výzkumných pracovníků;

9. vítá iniciativu EU TalentOn a další iniciativy EU na podporu vytváření sítí, zviditelnění a spolupráce mezi mladými výzkumnými pracovníky; domnívá se, že Komise by měla tyto iniciativy konsolidovat a vytvořit zvláštní položky financování na podporu cílů vytváření sítí v rámci mnohem širšího okruhu evropských výzkumných pracovníků, přičemž účast mladých výzkumných pracovníků v těchto iniciativách EU by se měla stát spíše normou než výjimkou;

10. podporuje zlepšování programů odborného vedení, které mají mladé výzkumné pracovníky nasměrovat na různé profesní dráhy a podpořit mobilitu výzkumného personálu v rámci odvětví i mezi nimi; domnívá se, že mladí výzkumní pracovníci by měli mít možnost absolvovat kvalitní placené stáže v odvětvích, která jsou pro jejich kariéru relevantní, neboť mohou rozšířit a zlepšit jejich profesní perspektivu;

11. vyzývá k všestrannému úsilí o určení překážek, které brání volnému pohybu výzkumných pracovníků, vědeckých poznatků a technologií v rámci členských států, v Evropě i mimo ni, a k odstranění těchto překážek; podporuje zavedení náhrady všech nákladů na relokaci coby standardní praxe v Evropě; trvá na tom, že členské státy by měly vyvíjet zvláštní úsilí o lepší spolupráci a další sladění administrativních postupů, které by výzkumným pracovníkům usnadnily pohyb v Unii s rodinou; zdůrazňuje, že členské státy by měly usilovat o snížení administrativní zátěže spojené s náborem nových mladých výzkumných pracovníků a obnovováním jejich smluv;

12. konstatuje, že akademická kariéra mladých výzkumných pracovníků ve společenských a humanitních vědách je kvůli nižším platům a obecně omezenějšímu financování výzkumu obzvláště náročná; domnívá se, že by měla být přijata opatření, která by zajistila, aby kariéra ve výzkumu v oblasti společenských a humanitních věd nabízela podobné možnosti jako výzkum v oborech STEM; uznává, že evropská ekonomika se potýká s čím dál větším nedostatkem pracovníků s kvalifikací v oborech STEM, připomíná však, že znalosti ve společenských a humanitních vědách jsou pro fungování svobodné a otevřené ekonomiky a společnosti rovněž nepostradatelné;

13. domnívá se, že rozvoj vědeckých poznatků prostřednictvím důkladného výzkumu by měl zůstat platným cílem sám o sobě; zastává názor, že mladí výzkumní pracovníci by měli mít možnost rozvíjet svou kariéru způsobem, který upřednostňuje základní výzkum a nevyžaduje nutně okamžitý vývoj komerčních a technologických řešení; připomíná, že stáže bývají první profesní zkušeností a mohou určit další profesní dráhu; v důsledku toho trvá na tom, že je důležité, aby výzkumná střediska nabízela konkurenceschopné platové podmínky, a přilákala tak mladé nadané výzkumné pracovníky;

Financování

14. zdůrazňuje, že hlavní odpovědnost za zajištění dostatečného a udržitelného veřejného financování vědy, výzkumu a inovací nesou členské státy; konstatuje, že veškeré úsilí Unie, včetně rámcového programu, doplňuje úsilí členských států a nemůže vyřešit problémy, které vznikají v důsledku nedokonalé struktury vnitrostátních systémů; trvá na tom, že členské státy by se měly zavázat k ambicióznějšímu financování výzkumu a inovací a měly by v plném rozsahu naplňovat investiční cíl 3 % HDP, který Rada stanovila ve svých závěrech dne 1. prosince 2020; domnívá se, že v zájmu splnění tohoto cíle by investice ve výši nejméně 1,25 % HDP měly být financovány z veřejných zdrojů; požaduje větší závazek veřejného a soukromého sektoru k výzkumu a inovacím, jakož i lepší mechanismy spolupráce a financování mezi veřejným a soukromým sektorem, neboť jsou nezbytné, aby si EU zachovala potenciál celosvětově vedoucího postavení a aby bylo možné řešit naléhavé společenské výzvy, přičemž dalším přínosem by byla nabídka slibnějších dlouhodobých profesních vyhlídek pro mladé výzkumné pracovníky;

15. lituje, že úspěšnost hlavních režimů financování v rámci programu Horizont Evropa, včetně režimů zaměřených na rozvoj kariéry ve výzkumu (zejména stipendia v rámci akcí „Marie Curie-Sklodowska“ a granty Evropské rady pro výzkum pro začínající výzkumné pracovníky), je stále příliš nízká a že většina projektů, které byly hodnoceny jako vynikající, není financována;

16. domnívá se, že vysoký podíl vynikajících a inovativních projektů bez financování oslabí výzkumné a inovační kapacity Evropy a může značně demotivovat nadané mladé výzkumné pracovníky, z nichž mnozí uplatní své schopnosti jinde ve světě;

17. tvrdí, že vyšší úspěšnost by mohla být zvláště přínosná pro žadatele z členských států EU se slabší výzkumnou infrastrukturou a omezenějšími kapacitami administrativní podpory, které mívají největší potíže se získáním konkurenčního financování ze strany EU;

18. lituje, že návrh rozpočtu EU na rok 2024 ani navrhovaná revize víceletého finančního rámce nepočítají s navýšením rozpočtu programu Horizont Evropa, jež je nezbytné pro vyšší úspěšnost financování EU a zamezení plýtvání talenty, neboť mladí výzkumní pracovníci pokračují ve své kariéře mimo Evropu; vyzývá k navýšení rozpočtu programu Horizont Evropa, aby bylo možné financovat z každého podprogramu alespoň 50 % všech návrhů hodnocených jako vynikající;

Mobilita a přenosnost

19. podporuje zásadu mobility mezi členskými státy a mezi odvětvími jakožto jeden z nosných pilířů politiky EU v oblasti výzkumu a jeho financování a jakožto hlavní nástroj k posílení a udržení rozvoje mladých výzkumných pracovníků v Evropě, který vede k lepšímu výzkumu a lepším kariérním vyhlídkám;

20. upozorňuje, že některé z nejrenomovanějších režimů financování EU jsou zaměřené na rozvoj kariéry ve výzkumu, včetně akcí „Marie Curie-Sklodowska“ a grantů Evropské rady pro výzkum pro začínající výzkumné pracovníky; zdůrazňuje, že je důležité využívat režimy financování EU k tomu, aby výzkumné pracovníky po ukončení jejich doktorandského výzkumu ve třetí zemi motivovaly k návratu do Evropy, neboť tak lze čelit odlivu mozků, který poškozuje evropské výzkumné systémy;

21. lituje, že Rada nepodnikla konkrétnější kroky, které by všechny členské státy zavázaly k odstranění překážek znesnadňujících mobilitu mladých výzkumných pracovníků; uznává, že existuje určité dobrovolné úsilí o větší harmonizaci, konstatuje však, že zastaralé a nepružné vnitrostátní předpisy stále velmi ztěžují přechod mezi akademickými systémy, počínaje obtížemi a prodlevami při uznávání akademických kvalifikací až po riziko nejistých pracovních podmínek a ztráty práv na sociální zabezpečení pro výzkumné pracovníky, kteří se rozhodnou pro mezinárodní mobilitu;

22. vítá iniciativu ERA4YOU a navrhovanou talentovou platformu EVP jako prostředek na podporu mezioborové mobility a ke zlepšení vyhlídek mladých výzkumných pracovníků;

23. varuje, že pouhé povzbuzování mladých výzkumných pracovníků k odchodu z akademické sféry do jiných odvětví nijak nepřispívá ke zatraktivnění samotné kariéry ve výzkumu; domnívá se, že zlepšení profesních drah v akademické sféře a zvýšení mezioborové mobility by měla být považována za dva vzájemně se doplňující cíle, jejichž konečným účelem je možnost přecházet všemi směry, mimo jiné vrátit se z podniků a státní správy zpět na univerzity a do veřejných výzkumných institucí; zdůrazňuje, že podpora mladých výzkumných pracovníků v průběhu celé jejich kariéry by usnadnila jejich úspěšné setrvávání ve výzkumném systému EU;

24. zdůrazňuje výrazné zeměpisné rozdíly v atraktivitě a udržitelnosti kariér ve výzkumu, které se financování EU dosud nepodařilo uceleně řešit; konstatuje, že mobilita výzkumných pracovníků v rámci Evropy je převážně jednosměrná (tj. z jihu a východu na sever a západ), zatímco EU by měla usilovat o vyváženější pohyb výzkumných pracovníků mezi akademickými systémy, který by umožnil pohyb talentů a pomohl čelit odlivu mozků;

25. upozorňuje na přetrvávající potíže s přenositelností nároků mezi zeměmi, jakož i na překážky bránící přenositelnosti mezi různými odvětvími (veřejnými nebo soukromými) v rámci téhož členského státu; tvrdí, že lepší přenositelnost nároků by značně usnadnila profesní mobilitu a zajistila setrvávání většího počtu mladých výzkumných pracovníků v Evropě; vybízí Komisi, aby prozkoumala řešení této otázky v rámci aliancí Evropských univerzit;

26. podporuje plán Komise navázat na celoevropský penzijní fond pro výzkumné pracovníky (RESAVER) a vytvořit zastřešující rámec pro kariéru výzkumných pracovníků, který by dále podporoval přeshraniční a mezioborovou mobilitu, a konstatuje, že je třeba vyvíjet další úsilí, aby byl penzijní fond pro výzkumné pracovníky skutečně užitečný;

27. lituje, že postupy normalizace a uznávání vysokoškolských titulů a diplomů mezi různými zeměmi mohou být příliš byrokratické a mohou být uplatňovány nejednotně; považuje vzájemné uznávání za nezbytnou podmínku mobility mladých výzkumných pracovníků, přičemž by nemělo být spojeno s nepřiměřenou administrativní zátěží ani s dlouhými prodlevami, jež mohou bránit mobilitě a náboru nových pracovníků;

28. zdůrazňuje, že všechny tyto výzvy jsou ještě větší pro výzkumné pracovníky, kteří do Unie přicházejí ze třetích zemí; konstatuje, že Unie a její členské státy by měly více usilovat o to, aby požadavky na víza a zdravotní pojištění nutné pro vstup do Unie a další vstupní požadavky byly pro výzkumné pracovníky ze třetích zemí snadnější a jednodušeji dostupné a přístupné; zdůrazňuje, že je to naprosto nezbytné pro přilákání dalších talentů do Evropy;

Genderová vyváženost a opatření pro zajištění dobrých životních podmínek

29. uznává, že je třeba vyvíjet větší úsilí o zajištění genderové rovnosti a genderové vyváženosti v kariéře ve výzkumu; vyzývá ke zvýšení rozmanitosti ve výzkumu, zejména zajištěním a podporou genderové rovnosti, přičemž se lze opřít o nástroj pro genderovou rovnost v akademické sféře a ve výzkumu (Gender Equality in Academia and Research, GEAR); zdůrazňuje, že zvláštní úsilí je třeba věnovat řešení nedostatečného zastoupení žen v oborech STEM;

30. konstatuje, že ženy tvoří pouze třetinu výzkumných pracovníků a zastávají jen o něco více než čtvrtinu vrcholných akademických pozic, přičemž představují nepřiměřeně vysoký podíl výzkumných pracovníků na částečný úvazek a s nejistými smlouvami v Evropě;

31. vyzývá k přijetí společného závazku na úrovni EU a členských států, který zajistí, aby procesy náboru nových pracovníků a jejich výběru byly genderově neutrální a bez jakýchkoli předsudků; poznamenává, že program Horizont Evropa v současné době experimentuje s možností anonymizace některých projektů, aby se snížila zaujatost při hodnocení;

32. konstatuje, že mladí výzkumní pracovníci jsou často nuceni vykonávat značné množství neplacené práce, aby si zajistili kariérní postup, což omezuje jejich možnosti najít si alternativní zdroje odměny mimo akademickou sféru; domnívá se, že současná krize životních nákladů představuje další riziko pro životaschopnost kariéry ve výzkumu a mohla by některé z nejschopnějších mladých výzkumných pracovníků v Evropě odradit od pokračování v této kariéře, především pak pracovníky, kteří pocházejí z chudších sociálních poměrů nebo mají pečovatelské povinnosti;

33. kritizuje nedostatečnou transparentnost a nepodloženost mnoha uzavřených akademických postupů, jakož i stále častější využívání nejistých smluv o výzkumné činnosti na částečný úvazek a za malou odměnu; lituje, že mnoho veřejných vysokých škol zůstává pro uchazeče zcela uzavřeno; zdůrazňuje účel portálu EURAXESS, jímž je zveřejňování všech volných pracovních míst v Evropě na jednom místě, podpořit tak příležitosti pro výzkumné pracovníky a spravedlivou soutěž mezi nimi;

34. vyjadřuje znepokojení nad špatnou rovnováhou mezi pracovním a soukromým životem, stresem a duševní pohodou mnoha mladých výzkumných pracovníků, zejména těch, kteří byli nuceni vypořádat se s izolací a ztrátou financování během pandemie COVID-19; lituje, že pandemie byla obzvláště obtížná pro výzkumné pracovníky s pečovatelskými povinnostmi, mezi nimiž stále neúměrně převažují ženy;

35. vyzývá členské státy, aby zavedly spravedlivé a transparentní postupy pro řešení různých forem obtěžování a zneužívání v akademických systémech, které mohou obzvláště ovlivnit kariéru začínajících výzkumných pracovníků, jež jsou stále velmi závislé na referencích a doporučeních od seniorních akademických pracovníků, aby uspěli ve své akademické kariéře;

Překážky v procesech financování a hodnocení

36. vybízí Komisi, aby uvažovala o způsobech, jak zajistit, aby režimy financování EU nevytvářely nerealistická očekávání ani nepřiměřené překážky v případě žádostí mladých výzkumných pracovníků, zejména pracovníků ze zemí se slabšími strukturami administrativní podpory;

37. podporuje úsilí o zefektivnění a zjednodušení procesů hodnocení, které sníží stres a pracovní přetížení mladých výzkumných pracovníků a které by kladlo větší důraz na kvalitu žádostí než na jejich množství;

38. vítá pečeť excelence, která nadaným mladým výzkumným pracovníkům umožňuje získat více než jednu příležitost k získání finančních prostředků EU na stejný typ projektu; je přesvědčen, že pečeť excelence je nezbytná zejména s ohledem na nízkou úspěšnost jednotlivých grantů EU v rámci programu Horizont Evropa, což je důsledkem nedostatečných finančních prostředků k financování většiny projektů v oblasti výzkumu a inovací, které získaly vynikající bodové hodnocení;

Další kroky

39. konstatuje, že bývalá komisařka Mariya Gabrielová opakovaně prohlašovala, že je nutné zlepšit pracovní podmínky a příležitosti pro mladé výzkumné pracovníky v Evropě; vítá závazek komisařky Iliany Ivanovové, který vyjádřila během svého slyšení v Parlamentu, a sice pokračovat v práci svého předchůdce v tomto směru, sdružovat konsorcia na pomoc mladým výzkumným pracovníkům a podporovat spravedlivé odměňování a kariérní příležitosti;

40. naléhavě vyzývá Komisi, aby se přednostně zaměřila na vytvoření „střediska pro sledování profesních drah“ ve formě otevřeného systému monitorování a podávání zpráv v celé Evropě o každoročním pokroku v oblasti rámcových a pracovních podmínek, včetně odměňování, sociálního zabezpečení, typu smluv a výše důchodů; konstatuje, že to vyžaduje další úsilí a pilotní projekty, které by měly být vypracovány přímo se subjekty, které v současnosti těmito údaji disponují;

41. vyzývá Radu, aby urychleně přijala a provedla nové iniciativy, jež Komise navrhla s cílem stimulovat kariéry ve výzkumu a posílit Evropský výzkumný prostor, včetně navrhovaného doporučení Rady k revidované Chartě pro výzkumné pracovníky a evropskému rámci kompetencí pro výzkumné pracovníky;

42. vyzývá Komisi, aby zvážila, jakým způsobem může rámcový program přispět k podpoře větší rozmanitosti kariér ve výzkumu; naléhavě vyzývá Komisi, aby zejména vypracovala scénáře a posoudila jejich proveditelnost z hlediska nových mechanismů financování a smluvních ujednání pro projekty rámcového programu, a podpořila tak žádoucí změnu v postupech nábory nových příjemců programu a jejich udržení; domnívá se, že takové scénáře by také mohly posoudit proveditelnost evropské záruky nabízené veřejným výzkumným organizacím, které nabírají výzkumný personál pro realizaci projektu v rámci programu Horizont Evropa na základě smlouvy, která je výrazně delší než celková doba trvání projektu; domnívá se, že je-li to možné, měla by Komise hledat způsoby, jak podpořit nové formy mechanismů institucionálního financování v rámci programu Horizont Evropa;

43. trvá na tom, že je třeba, aby EU a její členské státy vyvíjely koordinovanější úsilí o řešení dlouho přetrvávajících základních problémů, s nimiž se mladí výzkumní pracovníci v Evropě potýkají, neboť to v konečném důsledku pomůže EU splnit její cíl zachovat si celosvětově vedoucí postavení v oblasti výzkumu a inovací a zůstat v popředí vývoje nových technologií v nejdůležitějších oblastech; naléhavě vyzývá Komisi, aby tyto procesy řídila tak, aby se skutečně zlepšil přístup ke kvalitní kariéře ve výzkumu v celém Evropském výzkumném prostoru, a tím zajistila vícesměrnou a vyváženou mobilitu výzkumných pracovníků; je přesvědčen, že k dosažení těchto cílů je nezbytné mobilizovat všechny zúčastněné strany, včetně vnitrostátních orgánů a agentur pro financování, soukromých nadací a soukromého sektoru obecně, a to ve spolupráci s Parlamentem;

44. vyzývá Komisi, aby do tvorby politik zaměřených na zlepšení situace mladých výzkumných pracovníků plně a aktivně zapojila organizace zastupující jejich zájmy;

45. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Komisi, Radě a vládám a parlamentům členských států.